

TEMA

Unge

Ensomhed trækker spor langt ind i voksenlivet

Langvarig mobning i folkeskolen førte til mange års dyb ensomhed for Line Broby. I dag arbejder hun for, at unge tør tale højt om det, der er svært.

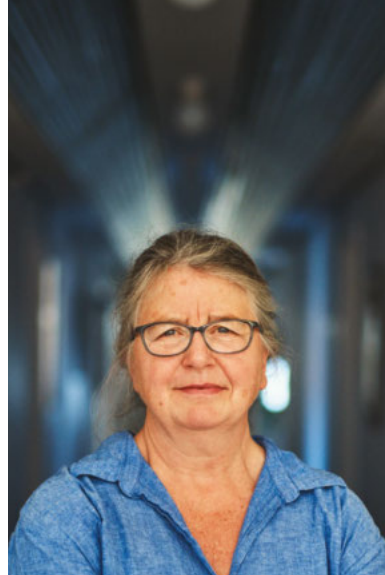
-) **Fritidsjob øger unges chancer i livet**
Ud over flere lommepenge giver fritidsjob udsatte unge vigtige kompetencer.

-) **LGBT+-elever føler sig utrygge i skolen**
Ungdomsuddannelser mangler regler mod mobning af LGBT+-elever.

•) Forord

Ungdom i mellemrum

Af Lotte Jensen, direktør i VIVE

Trivselskommissionen satte fokus på de gennemsnitlige unge, som generelt har et godt liv, men har de udfordringer, der nu engang hører sig til overgangene fra ung til voksen. Udenom blinker skærmene, accelerationssamfundet, diagnoserne og de bekymrede forældre. Det åbner for sygdomsopfattelser af det, der dybest set altid har kendetegnet ungdom, usikkerhed og uvished i mellemrummet mellem barn og voksen.

Kommissionen slår til lyd for at reservere opmærksomhed og indsatser til de børn og unge, som vitterligt er socialt og psykisk udsatte, og i stedet arbejde mere generelt med, hvordan vi som samfund styrker de almene unges karakterdannelse gennem fællesskaber, prøvehandling og ansvar for andre.

VIVEs projekter omfatter begge typer af ungeliv, men har særligt fokus på de unge, som har brug for en hjælpende hånd, og for at vi som samfund både arbejder på de strukturelle barrierer og aftabuiserer og synliggør udfordringerne. Det kan handle om psykiske vanskeligheder. Det kan handle om kulturelle forskelle mellem det, man

kommer fra, og det, man længes mod. Og det kan handle om tung social arv og mangel på opbakning i de nære relationer. Mange unge går med det selv. Det skal de ikke.

Udsatte unge lever i et dobbelt mellemrum – mellem barn og voksen og mellem de mange systemer og aktører, som er sat i verden for at hjælpe dem. Det er ikke disse unges opgave at sy løskoblede systemer sammen. Det er en voksenopgave. En professionel opgave. En politisk opgave.

Magasinet her illustrerer en vifte af udfordringer for unge i begge mellemrum. Det viser eksempler på tiltag, der lykkes. Tiltag, der mangler. Og tiltag, hvor udfordringerne er større for dem, det handler om.

Det er mit håb, at et indblik kan udbrede kendskabet til de kampe, der kæmpes i ensomhed – selvom de er generelle – og kan skærpe handlekraften hos de ansvarlige.

God læselyst.

Udgiver

VIVE
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
+45 44 45 55 00
vive@vive.dk
www.vive.dk

Ansvarshavende redaktør

Torben Tranæs

Redaktør

Karen Johanne Manniche

Redaktion

Anne-Marie Dynes Møller
Carsten Wulff
Daniel Sebastian Nørding Larsen
Gladis Johansson
Karen Johanne Manniche
Nina Aagaard
Thilde Baden Rasmussen

Grafisk design og illustration

Hanne Bang Christensen

Forsidefoto

Jeppe Carlsen

Tryk

Stibo Complete

Oplag

500 eksemplarer

ISSN

2794-6606 (online)
2794-6592 (tryk)

Om VIVE

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd leverer viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og til at styrke kvalitetsudvikling, effektivisering og styring i den offentlige sektor.

VIVE magasin nr. 4

Indhold

Side 4

Analyse

Mellem arbejdsmarkedsreserve og kreativt kraftpotentiale

Side 6

Lines ensomhed
overskyggede alt

Side 10

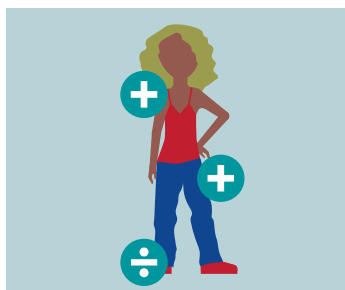
Flere elever får særlig støtte på ungdomsuddannelser

Side 11

Klasser for elever med autisme:
Samme krav, en anden ramme

Side 13

"Vi skal gentænke indsatsen til unge med ADHD"

Side 14

Andres blik former pigers syn på sig selv

Side 16

Uddannelser mangler regler mod hård tone over for LGBT+-elever

Side 17

3 tips til fagpersoner:
Styrk LGBT+-elevers trivsel

Side 18

Forældres psykiske sygdom
rammer mange børn:
"Det er nok min skyld"

Side 20

Mere viden:
Unge

Side 25

Unge fra etniske minoriteter uddanner sig mere

Side 26

Kommuner øger fokus på indsatser for fritidsjob til unge

Side 27

Esbjerg-projekt fik to ud af tre unge i fritidsjob

Side 28

Udsatte børn og unge oplever nyt system mere som straf end støtte

Side 30

Støtte til udsatte unge kræver samarbejde på tværs

Side 22

Fra underklasse til universitet:
Nicolines sociale baggrund gjorde studielivet svært

Mellem arbejdsmarkedsreserve og kreativt kraftpotentiale

Af Kathrine Vitus, professor i VIVE

Det danske velfærdssamfund vil meget med unge. Sådan har det været i mange år. Tilbage i Nyrup-regeringens ungdomspolitik fra årtusindskiftet lød indledningen:

"I dag bliver unge regnet for fremtidens fundament. Den guldrandede generation, der skal klare fremtidens udfordringer – og som skal rustes dertil. Og det gøres ved at give unge de bedste udviklingsbetingelser. Men det er ikke den eneste årsag til, at samfundet bør skabe optimale forhold for unge. Lige så vigtigt er det at se unge som en ressource i sig selv. En kraftreserve af særlig kreativitet og engagement, som samfundet kan blive langt bedre til at realisere."

Hvor står vi i dag 25 år senere? Hvad er det for ressourcer, kreativiteter og engagementer, unge får mulighed for at udvikle? Hvilket ungesyn kommer til syne i de tiltag, velfærdsstaten igangsætter i forhold til unge i dag?

Færre veje at vælge imellem

Unge anskues som råstoffet til fremtidens samfund og samtidig sker en intensiveret strømning af de veje, unge kan gå, og en acceleration af den forventede hastighed. Med reformen af ung-

domsuddannelserne fra i år skærpes adgangskravene til de almene gymnasier (STX, HHX, HTX), og dertil erstattes 10. klasse, HF, eux og GF1 på erhvervsuddannelserne med en ny uddannelse kaldet EPX.

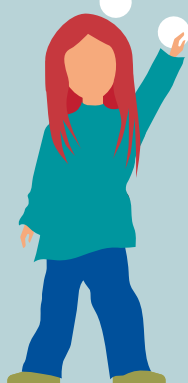
Intentionen er øget fleksibilitet i uddannelsesvalget. Omvendt har advarslerne lydt, at reformen skaber en mere markant opdeling i boglige og ikke-boglige uddannelser – og unge. Samtidig skærer universitetsreformen næsten et helt år af kandidatuddannelsens nuværende to år for langt størstedelen af fag.

Begge reformer har et erklæret mål om at få de unge hurtigere igennem uddannelsesforløb, som er mere rettet mod arbejdsmarkeder med gode jobmuligheder. Disse reformer ligger i forlængelse af PISA og folkeskolens nationale tests prioritering af funktionelle færdigheder og kernefaglighed.

Fast-track og læring på eget ansvar

Reformernes bagvedliggende ungesyn fokuserer på fast-track, arbejdsmarkedshensyn, selvovertagning, ansvar for egen læring og større fokus på, hvad unge skal bidrage med til samfundet.

Den siddende regerings væsentligste ung-

domspolitiske aftale – indgået med et bredt politisk flertal i Folketinget i efteråret 2024 – er Beskæftigelsesministeriets 'Ungeløftet'. En reform, som afspejler det skærpede fokus på at bygge bro mellem uddannelse og arbejdsmarkedet. For unge, som enten aldrig påbegynder eller forlader ungdomsuddannelserne eller de videregående uddannelser, er den politiske intention således også, at de skal hjælpes ind i etablerede forløb, der kan gøre dem selvforsørgende. Samtidig viser flere undersøgelser, at det sociale system kun i begrænset omfang formår at støtte udsatte unge, eksempelvis unge, der har svært ved at komme ud af den marginalisering, de kan være vokset op med, økonomisk, uddannelsesmæssigt og socialt.

Et liv i hamsterhjulet?

At "ruste unge til at klare fremtidens udfordringer", herunder gennem uddannelse og adgang til arbejdsmarkedet, er en kerneopgave for velfærdsstaten, både for samfundets og de unges skyld.

Vi ser indikationer på, at unge – med udsigt til mange år på arbejdsmarkedet – oplever den livsform, de ser forældrene udleve, som et "hamsterhjul", som ikke i sig selv fylder livet med mening, mulighed for familieliv og frihed. Forskellige protestformer har set dagens lys og breder sig via sociale medier og offentlig debat om forholdet mellem 'work' og 'life', samfundsbidrag og selvrealisering.

Samtidig betyder udviklingen på boligmarkedet, at flere børnefamilier søger mod billigere boliger uden for storbyen. Profilerede forfattere fremhæver det lavere tempo uden for de store byer, hvor der er muligheder for at prøve andre livsformer af.

Ønsket om et andet liv

Den paradoksale forestilling om, at ungdommen mere eller mindre vil forlænge forældregenerationens livsformer, og den samtidige forventning og forhåbning om, at netop ungdommen skal føre samfundet ind i nye måder at håndtere fremtidens udfordringer på, har altid eksisteret. Spørgsmålet er, om vi som samfund er tilstrækkeligt opmærksomme på, at en meget stærk prioritering af det første hensyn let bliver på bekostning af det andet – det håbefulde, det nybrydende.

Nu som altid er balancen mellem samfundsmæssige behov for borgere, der kan forsørge sig selv (og bidrage med forsørgelse til dem, som ikke selv kan), og den kreative udvikling af nye organiserings- og produktionsformer, som muliggør, at vi sammen kan udfolde menneskelivet i dets mangfoldighed, en debat, som det er nødvendigt at holde levende. Og her må unge – som fremtidens kraftreserve – få stemme.

Lines ensomhed overskyggede alt

Mobning op gennem folkeskolen har trukket tydelige spor gennem Line Brobys liv, hvor følelsen af at være forkert førte til mange års dyb ensomhed. I dag arbejder hun for, at unge tør tale højt om alt det svære og bliver i stand til at bede om hjælp.

Af Karen Johanne Manniche

Spændinger i brystet, uro, tankemylder og åndenød er nogle af de ord, 30-årige Line Broby bruger til at beskrive, hvad det betyder for krop og sind at føle sig ensom. Det er en velkendt følelse for hende, som har fulgt hende op gennem barndommen, ungdommen – og nu voksenlivet.

"Ensomhed er for mig som at stå midt i et rum fyldt med en masse mennesker, men hvor de går lige forbi mig, for de ser mig ikke. Jeg er usynlig."

Knap 20 procent af de 16-24-årige og godt 20 procent af de 25-34-årige føler sig svært ensomme. En VIVE-undersøgelse peger på, at det ofte er konkrete livsbegivenheder tidligt i livet, der kan have stor betydning for, hvornår og hvordan unge oplever ensomhed.

Mobning førte til ensomhed

For Line Broby var det mobning, der startede i de mindre klasser i folkeskolen på Fyn, der fodrede en konstant følelse af at være forkert og udenfor.

"Jeg blev mobbet særligt af drengene i min klasse. Drillerierne gik meget på min vægt, fordi jeg altid har været lidt større af bygning. Lærerne vidste det, men der var ikke nogen konsekvenser."

Forskning fra VIVE viser, at mobning kan forebygges, men at vi mangler solid viden om, hvor godt de forskellige indsatser, vi har sat i søen, reelt forebygger mobning i en dansk kontekst.

Line Broby forsøgte at finde fællesskaber uden for skolen og startede derfor til håndbold i en anden by. Men mobningen tog i stedet en ny form og kom nu – også – til at foregå online på sociale platforme.

"Når jeg ser tilbage i dag, var det decideret chikane, jeg var udsat for. Det var trusler om, at de ville skade mig og min familie. Det var virkelig ubehageligt, for jeg sad jo helt alene, når jeg modtog de beskeder."

En undersøgelse fra VIVE viser, at ikke kun offline mobning, men også digital mobning kan være forbundet med negative konsekvenser for dem, der bliver mobbet. Det kan tage form af ensomhed og lavere selvværd, der kan føre til depressive symptomer og selvmordstanker.

"Jeg havde en følelse af ikke at kunne komme væk fra mobningen, for jeg fik aldrig ro hverken i skolen eller derhjemme," siger Line Broby, der

i forbindelse med mobningen udviklede angst, som hun stadig kæmper med i dag.

Alene om problemerne

Line Broby er vokset op i, hvad hun selv beskriver som en tryk familie med to forstående og støttende forældre. En diametral modsætning til livet i skolen.

"Jeg har gået alene med alle de svære følelser og været enormt god til at lægge låg på, når jeg kom hjem til mine forældre."

Ifølge hende var det især skam og frygt for, at hun selv var skyld i mobningen og ensomheden, der gjorde, at hun ikke turde tale højt om det. En VIVE-undersøgelse konkluderer netop, at skam og stigma omkring ensomhed afholder unge fra at tale frit om det med venner og familie. Samtidig er dette også en væsentlig barriere for at henvende sig til steder, der tilbyder hjælp og støtte.

"Dengang vidste mine forældre kun en brøkdelf af, hvor meget mobningen fyldte. Det er først efter, at jeg er blevet voksen, at de har fået indsigt i, hvor dårligt jeg i virkeligheden havde det," siger Line Broby og forklarer, at hun i dag taler meget med sine forældre om de smertelige erfaringer og konsekvenser, det har haft for hende.

Film blev en flugt

Ifølge en undersøgelse fra VIVE håndterer unge ensomhed på meget forskellig vis og tilegner sig handlestrategier for at kunne være i ensomheden eller forsøger at lindre eller bryde med den. For Line Broby blev film og serier en flugtvej.

"Jeg brugte rigtig meget tid på at leve mig ind i de nyeste film og serier. Det var en måde, hvor jeg kunne glemme mit eget liv en smule og i stedet blive en del af et andet univers, hvor karaktererne havde det fællesskab, som jeg så gerne ville være en del af."

Også selvmordstanker har været en måde for hende at håndtere ensomheden.

"Jeg har aldrig haft et ønske om at dø, men tankerne om selvmord føltes beroligende og gav mig en form for kontrol over eller udvej fra alt det smertefulde," siger Line Broby.

Forskning fra VIVE peger på, at mobning kan være en særlig belastende risikofaktor i ➤

RAPPORT
Ensomhed blandt unge

RAPPORT
Børn og unges trivsel og brug af digitale medier

Fotograf: Jeppe Carlsen/VIVE

Line Broby havde ingen drømme om fremtiden efter folkeskolens mobberier. Det handlede alene om at holde hovedet oven vande.

forhold til selvmordsforsøg blandt unge som følge af eksempelvis ubehandlet angst, PTSD og depression. Derfor er det vigtigt at identificere de unge i tide eksempelvis ved at uddanne "gatekeepers" som skolelærere, der kan sikre sårbare elever adgang til relevant støtte.

Vejen ud af ensomheden

For Line Broby var det de tiltagende selvmordstanker, der til sidst udløste et behandlingsforløb i psykiatrien i starten af hendes 20'ere, hvor hun blev i stand til at sætte ord på ensomheden.

"For første gang gik det op for mig, at det, der var sket, ikke var min skyld, og at der ikke var noget galt med mig. Indtil da havde jeg aldrig følt, at der var nogen, som rigtig kendte mig, fordi jeg skulle gøre mig usynlig for at undgå mobning."

I takt med at hun fik det bedre og ikke konstant skulle være i overlevelsestilstand, fik hun overskud til at tænke på sin fremtid, som indtil videre blandt andet har budt på en kandidat i international virksomhedskommunikation fra Odense Universitet.

"Jeg mødte en masse søde mennesker på mit studie og har fået nogle rigtig gode veninder. Det var dejligt endeligt at blive en del af et fællesskab," siger Line Broby, der i dag blandt andet arbejder med sociale medier.

Ensomhed efterlader ar

Ifølge en VIVE-undersøgelse kan en barndom med ensomhed få store konsekvenser for, hvordan de unge sidenhen forholder sig til sociale sammenhænge. De kan ofte være præget af en indre uro og usikkerhed over for andre, og det kan få stor betydning for, hvordan de agerer.

"Selvom jeg havde det godt i løbet af min studietid på uni, kæmpede jeg konstant med en frygt for, at det samme som i folkeskolen ville ske igen. Jeg havde virkelig svært ved at være til stede og tro på, at mine venner kunne lide mig," siger Line Broby.

I dag har hun til tider stadig svært ved sociale sammenhænge, særligt hvis det er en større gruppe mennesker, hun ikke kender.

"Jeg har fundet en ro og klarer mig for det meste godt, men nogle gange kan jeg pludselig blive triggeret nærmest ud i et angstanfald, fordi følelsen af ikke at blive set river op i gamle sår. Det sidder dybt i mig, og min krop reagerer kraftigt," siger Line Broby, der forklarer, at det er vigtigt for hende, at hendes nærmeste relationer kender til hendes fortid med årelang ensomhed.

Hjælper andre unge

For to år siden stødt hun tilfældigt på en annonce fra NGO'en GirlTalk, der ledte efter nye chatråd-

DEBAT

Mobning hærder ikke. Det handler om at gøre andre fortræd

ARTIKEL

Can life events predict first-time suicide attempts? A nationwide longitudinal study

givere og foredragsholdere til at afhjælpe dårlig trivsel særligt hos unge piger. Hun søgte straks begge stillinger.

"Efter selv at have gået i tavshed med følelser af mindreværd og ensomhed i så mange år, ved jeg, hvor stor en forskel det ville have gjort for mig," siger Line Broby, der først arbejdede som frivillig i GirlTalks rådgivning og sidenhen blev holdleder for rådgivningen i Odense. I dag arbejder hun som foredragsholder for organisationen.

"Det hjælper også mig meget, når jeg holder oplæg om min historie på landets skoler. Jeg er blevet bedre til at sætte ord på mine følelser, og det gavner mig i forhold til mine nye relationer."

Tal højt om det, der er svært

Line Broby ville ønske, at hun selv havde gjort brug af tilbud som GirlTalk, da hun var yngre, men

skammen over, hvor ensom hun følte sig, var for stor. En VIVE-undersøgelse viser, at flere unge i frivillige tilbud målrettet eksempelvis ensomme eller socialt udsatte unge kan hjælpe til, at de genvinder tiltroen til dem selv og udvikler deres evne til at skabe og fastholde social kontakt og fællesskab.

"Hvis jeg gennem mine oplæg kan hjælpe bare én enkelt ung til at føle sig mindre alene, føler jeg, at mine mange år i ensomhed ikke var totalt forgæves," siger Line Broby, og hendes bedste råd til unge, der kæmper med livet, er:

"Selvom det er mega svært, så find en lærer, en veninde, en forælder eller en bedsteforælder, og fortæl dem, hvordan du har det. For det bliver kun værre af, at du holder det inde. Husk på, at selvom du føler dig ensom, betyder det ikke, at der er noget galt med dig."

I dag har Line Broby fundet ro ved at leve et mere spirituelt liv. Hun har blandt andet været på et retreat på Bali med fokus på selvkærlighed.

Flere elever får særlig støtte på ungdomsuddannelser

På ungdomsuddannelserne får flere elever særlig støtte blandt andet på grund af udfordringer knyttet til ADHD, autisme, angst og depression. Der kan være grund til at ændre rammerne, så ungdomsuddannelserne bedre kan rumme elever med særlige behov.

Af Nina Aagaard

Nogle fik allerede som små børn en diagnose. Andre indser først på ungdomsuddannelsen, at det er vanskeligere for dem selv end for deres klassekammerater at få hverdagen til at fungere.

Fælles for dem er, at de har behov for særlig støtte, og det får flere elever. Tal fra Styrelsen for Kvalitet og Undervisning (STUK) viser, at der er

”Samtidig giver udviklingen anledning til at overveje, om behovet for støtte hænger sammen med den måde, vi har indrettet vores uddannelser på. Er rammerne for snævre?”

Individuelle og kollektive løsninger

Ifølge STUK modtog i alt 46.000 elever SPS i 2024. Det svarer til hver syvende elev.

SPS har vist sig at hjælpe mange med at gennemføre en ungdomsuddannelse. Der er dog grund til at overveje, om der også er brug for løsninger, der fokuserer på rammerne på ungdomsuddannelserne som supplement til støtte til den enkelte elev.

”Når gruppen af elever, som får behov for særlig støtte, er så stor, som den er blevet, kan der være grund til at overveje, om vi skal indrette uddannelserne, så de bedre kan rumme den mangfoldige elevgruppe,” siger Sarah Richardt Schoop.

Hun fremhæver ASF-klasser for elever med autismspektrumforstyrrelse som et eksempel. Klasserne ligger på de almene gymnasier, og eleverne skal leve op til samme faglige krav som alle andre. Men der er kun 12 elever, få og faste lærere samt stabile og tydelige rammer.

”For disse elever vil det være svært at gennemføre en gymnasial uddannelse i en almindelig gymnasieklasse. Det vil typisk gå ud over deres faglige udvikling og trivsel, hvis de da ikke falder helt fra. Men i en særligt tilrettelagt ASF-klasse gennemfører rigtig mange af dem en gymnasial uddannelse og ofte med et flot fagligt niveau,” siger Sarah Richardt Schoop.

”Det er virkelig ærgerligt, hvis unge med en funktionsnedsættelse ikke får mulighed for at tage en uddannelse, fordi rammerne ikke fungerer for dem. En funktionsnedsættelse behøver nemlig ikke at stå i vejen for at få en ungdomsuddannelse.”

”Ungdomsuddannelserne er både udfordret af, at flere elever har brug for støtte, og at de har andre typer af udfordringer end tidligere.

Sarah Richardt Schoop, chefanalytiker, VIVE

sket en stigning fra 6.600 i 2019 til godt 16.000 i 2024 i tildeling af socialpædagogisk støtte (SPS) til elever på landets gymnasier og erhvervsuddannelser på grund af psykiske udfordringer, for eksempel angst eller depression, eller en udviklingsforstyrrelse som ADHD, ADD og autisme.

”Ungdomsuddannelserne er både udfordret af, at flere elever har brug for støtte, og at de har andre typer af udfordringer end tidligere,” siger Sarah Richardt Schoop, chefanalytiker i VIVE.

Der er formentlig mange årsager til udviklingen. En af forklaringerne kan være, at flere unge går på en ungdomsuddannelse, og at elevgruppen på ungdomsuddannelser dermed er bredere end tidligere. En anden forklaring kan være, at man er blevet mere opmærksom på elever med behov for støtte, som enten tidligere klarede sig igennem uden eller måtte stoppe.

”Når vi taler om stigningen i elever, der bliver tildelt støtte, bliver det tit en negativ fortælling. Men det er jo positivt og vigtigt, hvis flere får mulighed for at gå på en ungdomsuddannelse, og vi får hjulpet flere elever,” siger Sarah Richardt Schoop.

Klasser for elever med autisme: Samme krav, en anden ramme

I klasser for elever med autisme er der ro, struktur og forudsigelighed. Når der samtidig bliver taget hensyn til den enkeltes behov, kan det støtte eleverne i at tage en studentereksamen på lige fod med andre elever.

Af Nina Aagaard

Nogle elever skal hentes på parkeringspladsen. Andre har brug for at sidde ét bestemt sted i klas-selokalet, have en fidget – en sansestimulerende genstand – i hænderne eller være undtaget fra gruppearbejde i en periode.

På Høje-Taastrup Gymnasium sørger lærerne for, at der bliver taget hensyn til den enkelte elevs behov. Sammen med ro, struktur og forudsigelighed støtter det elever med autisme i at tage en studentereksamen.

Det fortæller Karin Wolfgang, der er pædagogisk koordinator på gymnasiets ASF-klasser, der er særlige klasser for elever med autisme.

"Vores udgangspunkt er, at det ikke er eleverne, der skal tilpasse sig gymnasiet, vi skal tilpasse os eleverne. Det er sindssygt vigtigt, for mange af eleverne kommer med dårlige erfaringer fra skolen," siger hun.

Skældud og mobning

I grundskolen har eleverne ofte fået skældud af lærerne. Eleverne har fået at vide, at de ikke opførte sig ordentligt, og deres forældre har fået at vide, at de ikke var opdraget ordentligt.

Erfaringer med mobning er også udbredte, fortæller Karin Wolfgang.

"Der er meget voldsomme historier. Mange af vores elever har svært ved at aflæse andre mennesker. Derfor kan de have troet, at nogle var deres venner, som faktisk i virkeligheden har mobbet dem groft i mange år."

En del af eleverne har PTSD-diagnoser på grund af mobning, andre har fået belastningsreaktioner af at forsøge at passe ind i en ramme, som de ikke kunne fungere i.

"Eleverne ville ikke få en gymnasial uddannelse, hvis de ikke kunne gå i en ASF-klasse. Det tør jeg godt sige," siger Karin Wolfgang.

Hun anslår, at fire ud af fem elever har meget dårlige erfaringer fra deres skolegang.

Fokus på detaljerne

Høje-Taastrup Gymnasium har haft ASF-klasser i 18 år. Gymnasiet tilbyder også klasser for elever, der har diagnoser, som giver lignende udfordringer. Disse kaldes SAFE-klasser, og tilsammen er der 12 ASF- og SAFE-klasser på gymnasiet.

De faglige krav er de samme som på det øvrige gymnasium, men rammerne er anderledes. På ASF-klasserne er der 12 elever i hver klasse, i SAFE-klasserne er der 16 elever. Skoledagen ➤

består af fire lektioner, som hver varer 90 minutter. Et fast team af lærere er tilknyttet hver klasse, og lærerne bliver løbende efteruddannet i at arbejde med elever med særlige behov. Hver elev får tilknyttet en lærer som mentor, og i det første halve år holder mentoren møde med eleven hver uge for at lære eleven at kende og hjælpe eleven med at få den bedst mulige start.

I ASF- og SAFE-klasserne er der studieture, hyttetur og ekskursioner ligesom på resten af gymnasiet. Det kan være svært for eleverne at forstå sociale koder. Derfor er der detaljerede planer for hvert arrangement, og der er brugt god tid på at forberede eleverne på, hvad der skal ske, og hvad der bliver forventet af dem.

"Vi detaljeplanlægger simpelthen. Når vi får nye kollegaer, siger de: "Hold da op. Det er detaljeret." Det kan tage noget tid at vænne sig til. Men det hjælper med at få det sociale liv i gang og holde det ved lige," siger Karin Wolfgang.

Lærerne undgår så vidt muligt test, som kan skabe angst hos eleverne. Når der er eksamen, arbejder de på at støtte eleven med at håndtere angst, tro på sig selv og skabe en struktur for eksamensforberedelsen.

"Vi må selvfølgelig ikke støtte fagligt, men vi kan hjælpe dem i at komme igennem eksamen på en måde, der afspejler, hvad de kan, uden at diagnosen skal stå i vejen," siger Karin Wolfgang.

Støtte efter studentereksamen

En stor del af 3.G bliver brugt på at forberede eleverne på, hvad der skal ske, når de bliver studenter. I uge 43 er eleverne i studiepraktik på en uddannelse, som de er interesseret i. Studievejledning Danmark hjælper hver elev med at lægge en plan. Desuden holder tidligere elever fra ASF-linjen oplæg og svarer på spørgsmål om deres uddannelser.

"3.G kan blive ødelagt af mørke tanker, hvis eleverne ikke ved, hvad der skal ske, når de bliver studenter. Derfor har vi et meget omfattende forløb," siger Karin Wolfgang.

Selvom eleverne er blevet forberedt i 3.G, kan overgangen til videregående uddannelser være hård for dem.

"På gymnasiet er de blevet set, hørt og har fået venner. Det kan betyde, at de har fået noget mere selvtillid, at PTSD'en fylder mindre, og der er færre belastningsreaktioner," siger Karin Wolfgang.

Autisme

- ASF-klasser er særlige klasser til elever med autisme. Der findes i alt 19 ASF-klasser i Danmark.
- 1-2 procent af befolkningen er diagnosticeret med autisme-spektrumforstyrrelse.
- En del kommunikerer direkte og bogstaveligt og foretrækker, at andre gør det samme. Det kan være svært at aflæse andre mennesker og forstå abstrakt tale.
- Det kan være nemmere for mennesker med autisme at være sociale, hvis de på forhånd ved, hvad der skal ske, og hvad der bliver forventet af dem. Uskrevne sociale normer kan være svære at forstå.
- En del foretrækker at have faste rutiner. Forandringer kan være vanskelige at håndtere.
- En del trives med, at sanseindtryk bliver begrænset. Det kan være svært at sortere i lys, lyde og lugte, og for mange indtryk bliver overvældende.

Kilde: Undervisningsministeriet, sundhed.dk og Bedre Psykiatri.

"Men det kan stadig være svært at møde fremmede mennesker og begynde et nyt sted. Derfor ville det være rigtig godt, hvis vi kunne arbejde mere med overgangen, så vi for eksempel kunne støtte dem det første stykke tid på uddannelserne."

Tre ud af fire af eleverne fra ASF- og SAFE-klasserne begynder på en videregående uddannelse efter studentereksamen.

"Vi skal gentænke indsatsen til unge med ADHD"

Tidlig opsporing og medicin har længe været opskriften på behandling til unge med ADHD, men det afhjælper ikke sociale og økonomiske udfordringer i deres voksenliv. 10-års planen for psykiatrien kan bane vej for en mere helhedsorienteret indsats, men det kræver, at vi tænker ud af boksen, lyder det fra VIVE-professor Jakob Kjellberg.

Af Karen Johanne Manniche

Et større alkohol- og stofmisbrug, færre tætte relationer og manglende uddannelse og job er ofte problemer, unge med ADHD kæmper med i forhold til deres jævnaldrende. Og uden den rette indsats kan det få store sundhedsmæssige, sociale og økonomiske konsekvenser for dem langt ind i deres voksenliv, viser forskning fra VIVE.

"Resultaterne understreger, at der er behov for, at vi gentænker indsatsen til unge med ADHD. Indtil nu har det primære fokus været behandling i sundhedsvæsenet ved eksempelvis tidlig opsporing og medicinering, men det kan ikke stå alene," siger Jakob Kjellberg, professor i VIVE.

Sammen med blandt andre Rigshospitalet har han fulgt en stor gruppe af børn og unge primært i alderen 22-30 år gennem en periode på ti år.

Viden og samarbejde er nøgleordene

Ifølge Jakob Kjellberg er den forskning og viden, der eksisterer om behandlingen af unge med ADHD, ikke tidssvarende med den udvikling, der er sket på området de seneste årtier i forhold til eksempelvis diagnosekriterier, nye samfundsforhold og en ændret forståelse af ADHD som udviklingsforstyrrelse.

"Bag ADHD-diagnosen gemmer sig forskellige grupper af mennesker med forskellige symptomer, baggrund og behov. Hvis de unge ikke skal falde mellem flere stole, er det nødvendigt, at vi er fælles om at udvikle løsninger – ikke alene på tværs af sundhedsvæsenet – men på tværs af hele samfundet," siger Jakob Kjellberg.

Lavpraktisk kræver det i højere grad udvikling af viden og samarbejde mellem forskere, civilsam-

fund og fagpersoner på eksempelvis sundhedsområdet, socialområdet og uddannelsesområdet.

En VIVE-undersøgelse peger på, at det ikke alene er den unge med ADHD, der oplever socioøkonomiske tab – også de pårørende bliver belastet uhensigtsmæssigt meget i forbindelse med omsorgsopgaver og i samspillet med de offentlige myndigheder.

Psykiatriplan baner vej

I maj i år præsenterede regeringen en samlet 10-års plan for psykiatrien, der betyder et historisk løft af området på 4,6 milliarder kroner årligt fra 2030. Oprindeligt indeholdt planen kun et permanent løft på 500 millioner kroner årligt.

"Det var ikke i nærheden af at være tilstrækkeligt, hvis man fra politisk side for alvor ville forsøge at gøre op med den historiske underprioritering, der har været af psykiatriområdet," siger Jakob Kjellberg.

Han har spillet en nøglerolle i, at beløbet blev hævet til 4,6 milliarder kroner ved at regne på de reelle omkostninger ved en genopretningsplan i psykiatrien. Den samlede plan indeholder i alt 20 hovedinitiativer, hvor ét af dem går på at sikre mere ensartet kvalitet i udredning, behandling og opfølgning af ADHD og autisme på tværs af landet.

"Psykiatriplanen giver nu både politisk vilje og økonomiske ressourcer til, at vi reelt kan forbedre indsatsen til unge med ADHD. Nu er opgaven for forskere og praktikere at gå sammen og finde de bedste løsninger til gavn for den enkelte og samfundet," siger Jakob Kjellberg.

ARTIKEL

Long-term effects of ADHD on social functioning and health care outcomes

RAPPORT

Pårørende i Danmark

Andres blik former pigers syn på sig selv

Klassekammeraters, venners og forældres vurderinger af udseende fylder i unge pigers liv. Piger bliver præsenteret for uopnåelige idealer for, hvordan de skal se ud, og det påvirker deres selvsyn. Der er behov for, at omverdenen støtter dem mere i at have det godt i deres egen krop.

Af Nina Aagaard

Mens Emma spiser morgenmad, tikker en kommentar ind på Instagram: "Har du fået lavet vipper?" Inden Emma går ud ad døren, siger hendes mor, at hun ser flot ud i dag. I skolegården råder en veninde hende til at dække en bum i panden. I klasseværelset joker en dreng med, at hendes bluse er lidt gennemsigtig. I timen hvisker hendes sidekammerat: "Har du ikke tabt dig?"

Andres vurderinger fylder i unges pigers liv, og det påvirker deres syn på dem selv.

"Det er et problem hele tiden at blive vurderet, uanset om det er positivt eller negativt," siger Kathrine Vitus, professor i VIVE.

"Pigerne kommer til at betragte sig selv med et ydre blik, så de hele tiden måler, vejer og vurderer sig selv. Det ligger dybt i pigerne, og det optager enormt meget mental kapacitet hos dem."

Emmas eksempel er opdigtet, men Kathrine Vitus har interviewet piger, der fortæller, at deres udseende bliver vurderet dagen igennem.

Et uopnåeligt skønhedsideal

I et forskningsprojekt undersøger Kathrine Vitus 9. klasseelevers forhold til kroppen. Idealerne for drenge og piger er forskellige. Drenge skal være muskuløse og ikke for tynde. Piger skal være tynde og trænede, men ikke muskuløse.

Desuden er der forskel på, hvor perfekte drenge og piger stræber efter at være. Drenge er tilfredse, så længe de selv mener, at de rammer gennemsnittet. Piger vil se ud som modeller, skuespillere og influencere.

"Man kan sige, at drengene vil opnå 50-80 procent, mens pigerne vil opnå 120-160 procent," siger Kathrine Vitus.

Pigerne er bevidste om, at hverken modeller, skuespillere eller influencere er lige så smukke i virkeligheden, som de ser ud på billeder og videoer. Alligevel er de idealet, som pigerne stræber efter at ligne.

"Pigerne er meget opmærksomme på, hvad der er fake, og de er kritiske over for stræben efter den perfekte krop. Alligevel trænger det ind og sætter sig i deres selvbillede," siger Sofie Elgaard Isager,

der er videnskabelig assistent i VIVE og samarbejder med Kathrine Vitus.

Fællesskaber spiller en stor rolle

Ofte bliver pigerne præsenteret for idealerne på sociale medier. Men også familie, venner og klassekammerater spiller en afgørende rolle for, hvor meget udseende fylder i deres liv.

"I samfundet er der fokus på sociale medier, og det er også rigtigt, at skønhedsidealene bliver formidlet gennem de sociale medier. Men fællesskaber er også meget betydningsfulde," siger Kathrine Vitus.

"Det betyder faktisk meget mere, end vi forventede," indskyder Sofie Elgaard Isager.

Det er sværere for pigerne at håndtere presset for at leve op til idealerne, hvis deres forældre ofte taler om udseende, både deres eget og deres børns. Det er nemlig med til at sætte en dagsorden om, at udseende er vigtigt. Også pigernes venner kan have stor betydning: Hvor meget fylder snak om udseende, tøj, make-up og hvem, drengene synes, er lækre? Det spiller også en stor rolle, hvor meget der bliver kommenteret på udseende blandt klassekammeraterne, og hvor vigtigt det er at se godt ud og have det smarteste tøj på for at være en del af fællesskabet.

Støtte fra omgivelserne

Pigerne forsøger på forskellig vis at navigere i det pres, de oplever. Det gør de for eksempel ved at følge kropspozitive aktivister på Instagram og TikTok, klæde sig, så de har det så godt som muligt med deres udseende, og dyrke sport, hvor kroppen bliver brugt til andet end at se godt ud.

Der er dog behov for, at pigerne bliver støttet bedre i deres bestræbelser på at have det godt i deres krop, siger Kathrine Vitus.

"Pigerne vil rigtig gerne have det godt i deres krop, og de gør meget for at forsøge at få det. De er reflekterede og dygtige til at navigere. Men de bliver presset fra rigtig mange sider, og der er brug for, at omgivelserne støtter dem mere."

UNDERSØGELSE I GANG

Embodied Young Lives: Children's and Adolescents' Perspectives on Body Size and Well-Being in Everyday and Institutional Contexts

Uddannelser mangler regler mod hård tone over for LGBT+-elever

LGBT+-elever diskrimineres i højere grad end andre unge på grund af deres kønsidentitet eller seksuelle orientering. Professor peger på, at der kan skabes et trygt undervisningsmiljø for alle, hvis der sættes aktivt ind over for skældsord og mobning.

Af Anne-Marie Dynes Møller

"Svans", "faggot" og "gay" er skældsord, der stadig bliver brugt af eleverne i skolegården, og det kan have stor betydning for LGBT+-elevers trivsel.

En undersøgelse fra VIVE viser, at næsten hver femte LGBT+-elev på ungdomsuddannelserne oplever at blive behandlet dårligt i skolen, og hver sjette føler sig utryg. Desuden forekommer selvskade blandt LGBT+-elever to til tre gange oftere end blandt øvrige elever.

Det er Jane Greve, som er professor MSO i VIVE, der har stået i spidsen for undersøgelsen. Hun peger på, at den hårde tone på sociale medier og i skolegården kan være en væsentlig faktor i elevernes mistrivsel.

"Med skældsordene bliver der sat lighedstegn mellem LGBT+-elevers identitet og noget negativt eller forkert. Når det sker i skolen, så kan det give et utrygt undervisningsmiljø."

Undersøgelsen viser, at mange elever oplever, at der mangler klare og håndhævede regler for god opførsel, når det gælder mobning relateret til kønsidentitet og seksualitet.

"Det er de færreste skoler, der tolererer nedsættende sprog om for eksempel etnicitet. Samtidig er det ikke alle uddannelsesinstitutioner, som har samme klare regler for nedsættende sprog om LGBT+-personer. Når reglerne er uklare, kan eleverne opleve det som en accept af negativ adfærd," siger Jane Greve.

Vigtigt at skabe tryghed

LGBT+ er en betegnelse, som dækker over personer, der bryder med normerne for køn, seksualitet og/eller romantisk tiltrækning. Institut for Menneskerettigheder anslår, at LGBT+-personer

udgør cirka 8 procent af befolkningen i alderen 16-64 år.

Andelen af LGBT+-unge, der afbryder deres ungdomsuddannelse, er dobbelt så høj som blandt andre elever. Derfor peger Jane Greve på, at det er vigtigt at skabe trygge og inkluderende læringsmiljøer på alle ungdomsuddannelser.

"Det er en minoritet, men en stor minoritet, og vi skal blive bedre til at skabe tryghed for dem. Ellers risikerer vi at tabe dem på gulvet. Vi bør som samfund ikke acceptere, at så mange LGBT+-personer for eksempel er ensomme, depressive og har en dårligere økonomi. Det påvirker både deres fremtid og vores velfærdssamfund," understreger hun.

LGBTB+-elevers trivsel

- 40 procent af LGBT+-elever føler sig ikke trygge ved at tale med deres lærere om udfordringer vedrørende deres seksuelle orientering eller kønsidentitet
- 40 procent af eleverne mener ikke, at LGBT+-elever kan være ærlige om deres seksualitet
- 40 procent af LGBT+-elever har en lav livstilfredshed
- 20 procent af LGBT+-elever viser tegn på svær angst og depression.

RAPPORT
LGBT+-elevers trivsel og mentale sundhed samt
oplevelser af mobning, vold, chikane og diskrimination

PODCAST
Er der plads til LGBT+-elever
i den danske folkeskole?

3 tips til fagpersoner:

Styrk LGBT+-elevers trivsel

Med få ændringer i undervisningen kan du være med til at styrke LGBT+-elevers følelse af at høre til. Det viser erfaringer fra projektet 'Skole For Alle' fra LGBT+ Danmark, der peger på tre vigtige greb, som kan styrke trivslen.

1. Ryst posen

LGBT+-personer optræder ofte kun i materialer, hvor deres identitet er omdrejningspunktet, men alle elever har brug for at kunne spejle sig i almindelige hverdagshistorier. Prøv for eksempel at lade en homoseksuel dreng være med i en historie om fodbold, uden at seksualitet er det centrale. Det viser, at LGBT+-personer også er en naturlig del af hverdagen.

2. Drop kønsopdeling

Kønsopdelte aktiviteter kan føles trygge for nogle – men de kan også skabe utryghed for elever, der ikke passer ind i kønsnormerne. Prøv af og til at opdele klassen på andre måder, efter farve på tøjet eller ved lodtrækning.

3. Sprog og adfærd

Som fagperson skal du ikke ændre elevers personlige holdninger, men du har ansvar for at skabe et trygt læringsmiljø. Det betyder, at homofobiske eller transfobiske udtalelser altid skal stoppes. Elever må gerne have religiøse eller moralske overbevisninger, men det må ikke føre til eksklusion eller utryghed for andre.

Forældres psykiske sygdom rammer mange børn:

”Det er nok min skyld”

Fotograf: ColourBox/VIVE

En stor gruppe af børn og unge vokser op som pårørende til forældre med psykisk sygdom. Arvelighed, skam, skyld og en opvækst på listefødder øger risikoen for, at de selv udvikler mistvivl og psykiske problemer – og tilbuddene er begrænsede.

Af Daniel Sebastian Nørding Larsen

En stor del af hver eneste ungdomsårgang træder ind i voksenlivet efter en opvækst påvirket af psykisk sygdom hos en forælder. På tværs af undersøgelser anslås det ifølge forsker i VIVE, Malene Lue Kessing, at cirka 310.000-380.000 børn og unge vokser op med en forælder, der har en psykisk sygdom.

”Forældrenes psykiske sygdom har målbare konsekvenser for de unge, der selv har en øget risiko for at mistrives og få en psykiatrisk diagnose,” fortæller hun.

Studier viser for eksempel, at børn af forældre med bipolar lidelse har mere end tre gange så høj risiko for at blive ramt af alvorlig psykiatrisk lidelse, adfærdsforstyrrelse og angst. Blandt disse børn ses også dobbelt så stor forekomst

af autisme sammenlignet med børn af forældre uden psykisk sygdom.

Malene Lue Kessing understreger, at en lang række andre risikofaktorer og beskyttende forhold også spiller ind og kan trække risikoen i den ene eller anden retning – det gælder for eksempel den anden forælders mentale helbred, eventuelle misbrugsproblemer, fysiske sygdomme og familiens socioøkonomiske baggrund.

Psykisk sygdom præger opvæksten

”Det vil naturligvis variere afhængigt af sværhedsgraden af forælders sygdom, men generelt peger forskningen på, at de her børn og unge ofte bliver voksne før tid,” siger Malene Lue Kessing.

Det kan eksempelvis dreje sig om praktiske

RAPPORT
Børn af forældre med udfordringer

UNDERSØGELSE I GANG
Du er ikke alene

opgaver i hjemmet, som ellers ville have ligget hos den voksne – såsom madlavning, rengøring og pasning af mindre søskende.

”Der er også mange, der udvikler en særlig fintfølelse evne til at fornemme stemninger og humør, fordi de hele tiden skal pejle sig ind på sindsstemningen hos forælderen og tilpasse sig. Så det er en form for udpræget overansvarlighed,” siger Malene Lue Kessing.

Hun understreger, at genetisk disposition også er en del af forklaringen på overhyppigheden af psykisk sygdom blandt unge, hvis forældre har en psykiatrisk diagnose.

Der er også meget psykologisk forskning, der peger på, at børnene i høj grad vender problemerne indad.

”Når vi taler psykisk sygdom kontra fysisk sygdom, så er der stadig meget skam og tabu forbundet med det. Det er oftere noget, som man ikke taler åbent med børnene om. Men de fornemmer jo godt, at noget er galt, og at mor eller far er mere kedede af det eller vrede,” siger Malene Lue Kessing, der er antropolog med en ph.d.-grad i sociologi, og tilføjer:

”Forskningen viser, at børnene så har en tendens til at sige ’så er det nok min skyld. Så er det nok fordi, at jeg har gjort noget forkert eller ikke har opført mig ordentligt’. Og den skyld og skam kan jo også på langt sigt være medvirkende til, at de her børn og unge begynder at mistrives og udvikle psykiske problemer.”

Mangler tilbud

I et aktuelt forskningsprojekt interviewer Malene Lue Kessing deltagere i online støttegrupper for unge pårørende til forældre med psykisk sygdom.

”De siger ret gennemgående, at de ikke fortæller derhjemme, hvordan de har det. De fortæller ikke, når de har oplevet noget svært eller er kedede af det. For de vil ikke belaste forældrene yderligere. Men det kan jo desværre være med til at gøre problemerne større og udvikle sig til noget, der ender med at være behandlingskrævende i psykiatrien,” siger hun.

På trods af omfanget af målgruppen er udbudet af støtteindsatser stærkt begrænset. Samtidig er det typisk forældrene selv, der skal være opsøgende for at få deres børn tilmeldt de støttetilbud, der er. Deri ligger en skævhed, hvor de forældre og hjem, der er hårdest ramt af psykisk sygdom, typisk ikke er dem, der selv har ressourcer til at gøre den indsats og få børnene tilknyttet støttetilbud.

”Derfor er det også enormt vigtigt, at netværket omkring familierne er opmærksom på barnets trivsel og spørger ind til, hvordan barnet har det. Det kan være pædagoger, lærere eller kommunale medarbejdere eller andre i det personlige netværk omkring familien. For som det er i dag, så er der mange børn og unge, som ikke får nogen hjælp eller støtte til at håndtere det her i løbet af deres opvækst,” siger Malene Lue Kessing.

Aflæste sygdom i madlavningen

En ung kvinde fortalte, at hun altid kunne se på sin mors madlavning, om moren var i en periode, hvor hun var ramt af sin sygdom. For moren elskede at lave mad, og når hun havde det godt, ville hun finde en opskrift, købe ind og gøre sig umage med at lave lækker aftensmad til familien. Når hun derimod havde det skidt, tog hun det, der var på hylderne og mixede det spøjst sammen uden opskrift. Maden var til tider direkte ulækker, men af hensyn til moren spiste den unge kvinde det, uanset hvad der blev serveret.

Det er et eksempel på de små hverdagsting, børn og unge registrerer i hjemmet, og som får betydning for, hvordan de agerer og hele tiden tilpasser deres opførsel.

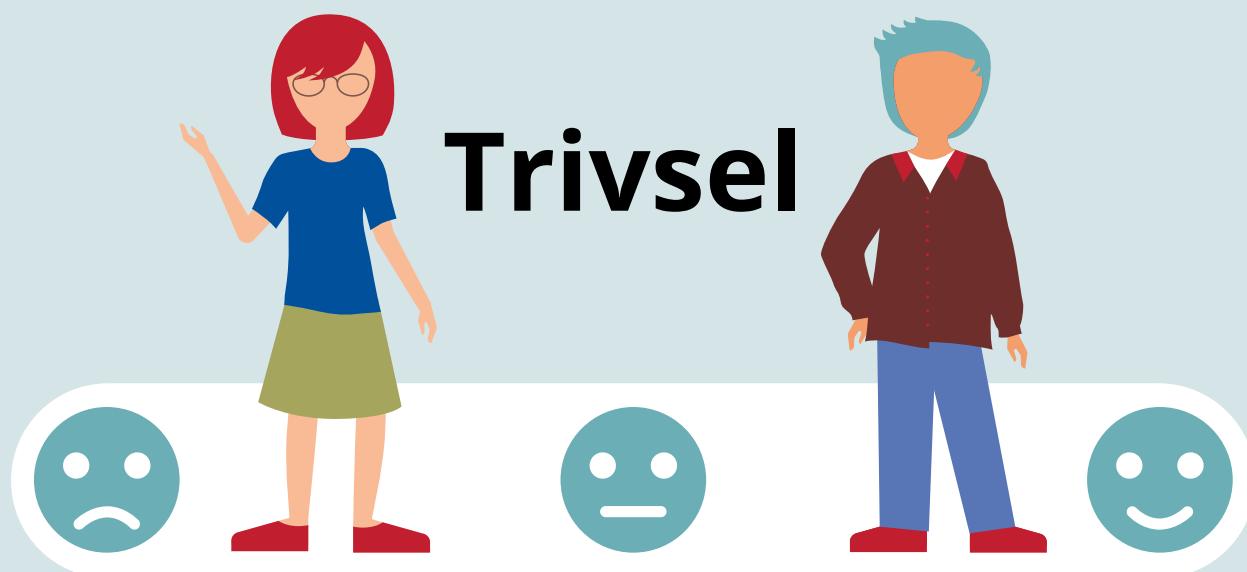
Malene Lue Kessing om en af interviewpersonerne fra det igangværende projekt 'Du er ikke alene: En sociologisk undersøgelse af online støttegrupper til unge pårørende.'

•) Mere viden

Unge

VIVE har foretaget en række undersøgelser, der afdækker fakta om blandt andet unges trivsel, forventninger til sig selv, venskaber, om unge på kanten af samfundet og meget mere. Få et lille indblik i det her.

Piger mistrives i højere grad end drenge

Mere end hver femte pige har lav trivsel. For drenge er det knap hver syvende.

RAPPORT

Idealer og forventninger til børn og unge

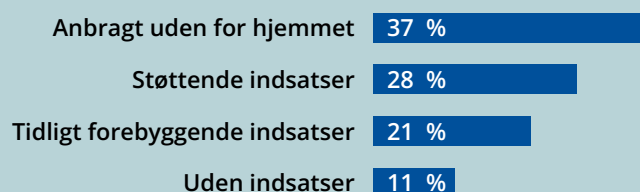
Unge i udsatte positioner afslutter oftere grundskolen uden prøve

Unge i udsatte positioner kan i mindre grad end andre bruge grundskolen som adgangsbillet til videre uddannelse. På trods af at de får sociale indsatser, lykkes det ikke at give dem samme chance i livet som andre unge.

RAPPORT

Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2025

■ Unge, der har afsluttet grundskolen uden afgangsprøve

Unge og hjemløshed

Ud af 5.989 borgere i hjemløshed i 2024 var de 768 unge mellem 18 og 24 år. Der er i denne gruppe af unge i hjemløshed knap dobbelt så mange unge mænd som kvinder. De unge i hjemløshed overnatter i højere grad end ældre hos familie og venner.

RAPPORT
Hjemløshed i Danmark 2024

Brug af sociale medier

Piger har en tendens til at anvende sociale medier mere intensivt til at se og interagere med online indhold, særligt fra personer, de kender.

Drenge er i lidt højere grad fysisk sammen med venner end piger.

RAPPORT
Idealer og forventninger til børn og unge

Unge begår færre voldshandlinger

Fra 2009-2021 er andelen af 15-19-årige, der har udøvet vold eller har truet andre, blevet cirka halveret.

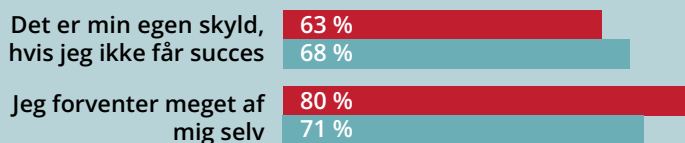
RAPPORT
Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel 2022

Klare tegn på individualisering

Unge har høje forventninger til sig selv om at opnå succes og for eksempel få en uddannelse. De ser det som en individuel opgave. En mulig forklaring er, at ungdomskulturen er under pres af et øget fokus på effektivisering, fremdrift og tidsoptimering.

RAPPORT
Idealer og forventninger til børn og unge

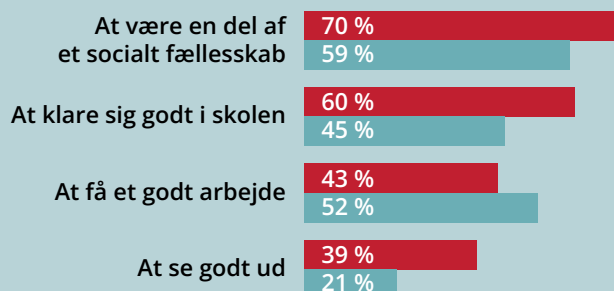
■ Piger ■ Drenge

Idealer – hvad fylder mest?

For både drenge og piger handler de tre mest udbredte idealer om at være en del af et socialt fællesskab, klare sig godt i skolen og få et godt arbejde efter endt uddannelse.

RAPPORT
Idealer og forventninger til børn og unge

Det føltes, som om alle havde et manuskript, men det havde jeg ikke.

Nicoline Forsberg, studerende på statskundskab

Fra underklasse til universitet: Nicolines sociale baggrund gjorde studielivet svært

Nicoline Forsberg studerer statskundskab, men med en opvækst i samfundets nederste lag har hun haft svært ved at navigere i den akademiske kultur, de uskrevne regler og fællesskabet på studiet.

Af Thilde Baden Rasmussen

"Min mor er psykisk sårbar og har været på kon-
tanthjælp hele mit liv. Min far røg ind og ud af
fængsel, så han er ude af billedet."

Nicoline Forsberg forsøger at opridse sin barn-
dom, men erkender hurtigt, at det er en rodet
fortælling. Det miljø, hun voksede op i, var med
hendes egne ord meget "blok på bistand-agtigt".
En opvækst, hvor pengene er meget små, og afsav-
nene meget store. Det var mildest talt "fucking
hårdt" og en verden, der er svær at forstå, hvis
man ikke selv har prøvet, at strømmen går, fordi
regningerne ikke bliver betalt. Men Nicoline havde
svært ved at forestille sig, at verden kunne se
anderledes ud. Det lå ikke i kortene, at hun skulle
læse statskundskab.

Fra højt fravær til højt gennemsnit

"Jeg havde et tårnhøjt fravær i folkeskolen," fortæl-
ler Nicoline. Hun havde aldrig stiftet bekendtskab
med stabilitet og blev hjemme, når hun ikke kunne
overskue tingene.

"Da jeg var 13-14 år, tænkte jeg, at jeg aldrig får
en uddannelse. Jeg kunne se, at andre gik i gym-
nasiet og kom på universitetet, men jeg var bare
sådan: 'How do you get there?'"

Men med støtte fra bedsteforældre, lærere og
kommunen finder hun alligevel vejen. Den er ikke
snorlige. Nicoline er både på efterskole, produk-
tionsskole og konthjælp, før hun bruger fem år
på at kæmpe sig igennem enkeltfag på VUC og HF.
'Jeg gjorde det', står der i studenterhuen. Nicoline
havde aldrig troet, at hun nåede så langt. Nu stod
hun med et snit på over 11 og var klar til at søge
ind på statskundskab.

Svær studiestart

"Det første år på statskundskab var røvhårdt. Det
føltes, som om alle havde et manuskript, men det
havde jeg ikke."

Nicoline husker studiestarten som at gå rundt
i en tåge. Det var svært for hende at finde sig til
rette i miljøet i den øvre middelklasse. Hun kendte
ikke til den akademiske kultur, humoren og de
uskrevne regler. Den kulturelle bagage og det
sociale netværk, som skulle ruste hende til stu-
dielivet var ikke-eksisterende.

"Der er jo stor forskel på, hvad man er vokset
op med at tale om ved middagsbordet. I min fami-
lie snakker vi om knaster, altså 'hvordan man laver
penge'. Dem på mit studie har siddet og snakket
om politik, og hvad der foregår rundt i verden."

Fællesskab for de udvalgte

Nicoline kløede på og bestod eksaminerne, men
det var svært for hende at blive en del af fælles-
skabet.

"Jeg ville gerne være med i revyen og alle mulige
andre foreninger på studiet, men jeg kom ikke
rigtigt ind i varmen. Det kan der selvfølgelig være
alle mulige grunde til, men som oftest er det folk,
der kender hinanden, der kommer med," fortæller
Nicoline. Hun følte sig bagud på point, fordi hun
ikke var en del af den kultur, hvor folk kender hin-
anden på kryds og tværs fra gymnasier, højskoler
og kollegier.

I dag har hun både en plads i studenterrådet
og står bag disken på studiets café, hvor hun
har fundet et fællesskab på tværs af årgange og
faglinjer.

Det er vigtigt for Nicoline Forsberg at gøre opmærksom på, at der eksisterer store sociale klasseskel på universitetsuddannelserne.

"Det er vigtigt for mig at sige, at det ikke er det enkelte individs skyld. Men det er en kollektiv kultur, hvor alle understøtter en meget særlig måde at agere på," siger Nicoline.

Hun kan ikke blende ind i kammeraternes samtaler om gymnasietiden og familieferier til Mallorca. Hun kommer fra den laveste socialgruppe, som mange af hendes studiekammerarter gerne vil studere, men ikke er interesserede i at komme for tæt på personligt.

Hjælp til studie og systemer

Nicoline er nu i gang med sit andet studieår. Det kan stadig være op ad bakke, men hun har fået en håndfuld venner og er fast besluttet på at gennemføre studiet. Set i bakspejlet ville hun ønske, at hun havde fået mere formel støtte til at gebærde sig på en lang videregående uddannelse.

"Jeg har kun overlevet første år på studiet, fordi jeg har været meget insisterende og god til at række ud og søge hjælp fra mine venner og studerende fra ældre årgange," fortæller Nicoline.

Men det kan være svært og sårbart at række ud efter hjælp. Nicoline tror, at flere med hendes baggrund ville tage en uddannelse, hvis nogle guidede dem igennem uddannelsesjunglen og gjorde dem opmærksomme på, at der eksisterer tilbud som uddannelseshjælp, vejledere, særstøtte osv.

Et strukturelt problem

Hvis man for alvor skal komme uligheden i uddannelsessystemet til livs, bør man ifølge Nicoline starte med det helt store perspektiv.

"Det er jo et strukturelt problem. Det handler både om, hvem der får børn med hvem og reproducerer hvilken slags social arv, og om, hvordan institutioner, skoler og andre instanser i samfundet understøtter børn og forældre bedst muligt.

Hvis min mor havde fået mere hjælp og ikke var blevet tabt af systemet, så havde jeg nok været bedre stillet i dag," siger Nicoline, men erkender, at der ikke findes nemme løsninger. Hun er heller ikke ude på at udskamme det miljø, hun kommer fra – og hun har stadig et godt forhold til sin mor.

"Min mor er mega stolt af mig, men vi snakker aldrig rigtigt om mit studie. Hun forstår det ikke. Det er en helt anden verden, som hun ikke kan sætte sig ind i," fortæller Nicoline.

Hun drømmer om, at hendes uddannelse kan bane vejen for at arbejde med social mobilitet. Det er det, hun brænder for – og hun har flere erfaringer end de fleste.

Ulighed i uddannelse

- Statskundskab på Københavns Universitet er den mest socialt ulige uddannelse. Her har unge med akademikerforældre 23 gange større chancer for at få uddannelsen end unge med faglærte og ufaglærte forældre.
- Blandt gymnasieelever med et karaktergennemsnit mellem 9 og 10 på den gamle skala læser 85 procent med akademikerforældre videre. Det gælder 52 procent af unge med faglærte og ufaglærte forældre.
- Forældre med en længere uddannelse har ofte bedre ressourcer og viden til at kunne hjælpe deres børn med at navigere i uddannelsessystemet.

ARTIKEL

Social ulighed i adgangen til danske universitetsuddannelser

RAPPORT

Danske forældres uddannelsesforventninger

Unge fra etniske minoriteter uddanner sig mere

Unge med etnisk minoritetsbaggrund har i mange år haltet efter deres majoritetsdanske jævnaldrende i eksempelvis uddannelse og beskæftigelse. En del af forklaringen skal findes i deres familiebaggrund, hvor forældre oftere står uden uddannelse og job. Men tal viser, at det går bedre år for år.

Af Gladis Johansson

I 2021 levede 27 procent af børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund i familier med lav velstand. Det var over fire gange flere end blandt majoritetsdanske børn og unge, hvor tallet var 6 procent.

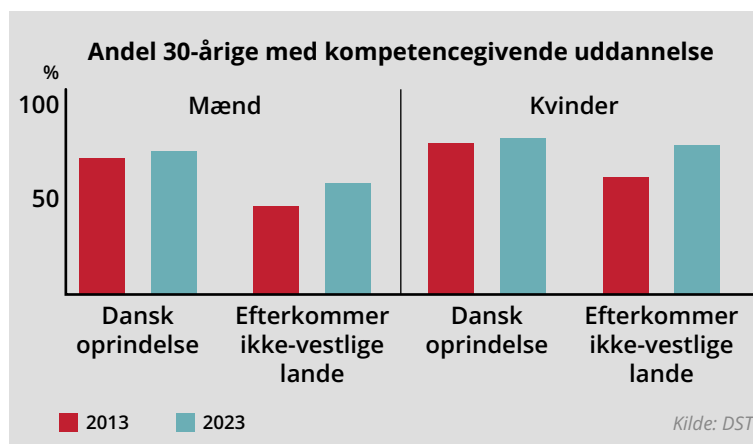
29 procent levede i familier, hvor ingen voksne var i job, og 41 procent havde hverken en mor eller far med en kompetencegivende uddannelse. Blandt majoritetsdanske børn og unge var tallene henholdsvis 8 og 12 procent. Det fremgår af rapporten 'Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel 2022'.

Familiebaggrund har stor betydning for, hvordan unge klarer sig i uddannelse og arbejde. Unge med etnisk minoritetsbaggrund har altså dårligere odds, og det er med til at forklare forskelle i, hvordan det går unge i livet.

"Hvis man har kortuddannede forældre, som måske også er dårlige til dansk, kan man ikke få meget lektiehjælp derhjemme. Også forhold som, at man oftere ikke har eget værelse, og at hele familien lever i fattigdom, gør det sværere at klare sig godt i skolen", siger Anika Liversage, professor MSO i VIVE.

Især kvinder uddanner sig mere

Trods de dårligere forudsætninger haler unge med minoritetsbaggrund dog gradvist ind på deres majoritetsdanske jævnaldrende. Det gælder især kvinderne. Danmarks Statistiks tal for andele af 30-årige med en kompetencegivende uddannelse viser for eksempel, at gabet imellem ikke-vestlige efterkommere og deres majoritetsdanske jævnaldrende i dag er 17 procentpoint blandt mænd. Blandt kvinderne er gabet blot 4 procentpoint. Tallene viser, at køn har stor betydning på uddannelsesområdet, siger Anika Liversage:

"Kvinder uddanner sig i dag mere end mænd – og denne forskel er større blandt etniske minoriteter. En delforklaring handler om et samspil imellem køn, klasse og etnicitet, som giver etniske minoritetsdrengene nogle særlige udfordringer, der kan gøre det svært for dem at være 'gode elever'".

Store forandringer over tid

Også i forhold til beskæftigelse har der længe været en positiv udvikling. Ser man på beskæftigelsesgraden blandt de 30-34-årige, viser Danmarks Statistiks tal, at 76 procent af ikke-vestlige efterkommere er i beskæftigelse, både når det gælder mænd og kvinder. For personer af dansk oprindelse er tallene 82 procent for kvinder og 85 procent for mænd.

"Det er vigtigt at huske på, at der sker store forandringer blandt etniske minoriteter over tid. For eksempelvis ti år siden havde unge efterkommeres familier været kortere tid i Danmark end i dag. Så der er i dag flere unge, hvis forældre i hvert fald delvist har haft deres skolegang i Danmark. Det indsnævrer forskellene," siger Anika Liversage.

RAPPORT
**Børn og unge i Danmark –
Velfærd og trivsel 2022**

Kommuner øger fokus på indsatser for fritidsjob til unge

Et fritidsjob giver unge mere end blot ekstra penge på kontoen. Forskningen viser, at fritidsjobbet også giver en række kompetencer, som øger de unges chancer på længere sigt. Danske kommuner søsætter i stigende grad indsatser for at få ikke mindst udsatte unge i gang.

Af Gladis Johansson

Esbjerg gør det. Roskilde gør det. Skanderborg gør det. Og det samme gør mange andre kommuner: Etablerer indsatser, der skal hjælpe unge i gang med et fritidsjob og dermed understøtte deres videre vej til job og uddannelse. Og det er tilsyneladende en gavnlig strategi.

Ifølge forskningen er det nemlig ikke bare ekstra lomme penge, de unge får ud af det.

"Unge i fritidsjob tilegner sig en række erfaringer og kompetencer. De lærer blandt andet at indordne sig på en arbejdsplads, strukturere en hverdag, møde til tiden og samarbejde med andre og vidt forskellige mennesker. Det styrker både selvværd og motivation," siger seniorforsker i VIVE, Rune Vammen Lesner, der har forsket i netop fritidsjob.

Hans forskning viser flere effekter af at have et fritidsjob, blandt andet:

- At de unge klarer sig bedre ved afgangsprøven i 9. klasse
- Sjældnere begår kriminalitet efter 9. klasse
- Kommer hurtigere i gang med en ungdomsuddannelse.

"Det er altså gavnligt for unge at arbejde nogle timer om ugen. Men det skal selvfølgelig balanceres, så det ikke går ud over andre aktiviteter som sport eller spejder, der også er gavnlige for den unge," understreger Rune Vammen Lesner.

Praksis viser, at det gavner

Cirka hver tredje 13-17-årige i Danmark har i dag et fritidsjob. Blandt dem er der en overrepræsentation af unge fra middelklassen og omvendt en underrepræsentation af unge fra familier med lave indkomster.

Her kan en støttende indsats gøre en forskel, mener Rune Vammen Lesner, selvom hans forskning ikke kan fastslå, at fritidsjob har samme effekt, hvis man alene kigger på udsatte børn og unge.

"Hovedpointen er, at forskningen viser, at fritidsjob gør gavn. Det er en vigtig pointe uanset målgruppe. Og ude i praksis oplever man jo også, at det gavner udsatte unge," siger Rune Vammen Lesner.

Indsatsen i Esbjerg Kommune

'Fritidsjob i Esbjerg Kommune' er et frivilligt tilbud. Grundstenene i indsatsen er:

- Åben vejledning på alle kommunale skoler til elever i 8. og 9. klasse
- Håndholdt vejledning til elever med behov for det og til 16-18-årige uden job eller uddannelse
- Støtte efter behov til alt fra at søge job, gennemføre jobsamtale og møde første dag.

Esbjerg-projekt fik to ud af tre unge i fritidsjob

De senere år har Esbjerg Kommune intensiveret sin indsats for at få flere unge i fritidsjob, blandt andet i projektet 'Energi til mere'. Det er i vid udstrækning lykkedes – ikke mindst på grund af den håndholdte indsats til den enkelte unge, mener projektleder Pernille Madsen.

Af Gladis Johansson

Esbjerg Kommune gennemførte fra 2020 til 2024 projektet 'Energi til mere', der skulle hjælpe især udsatte børn og unge i fritidsjob og dermed lette deres videre vej til uddannelse og arbejde.

I alt 337 børn og unge deltog i 'Energi til mere' i løbet af de fire år, projektet varede, og resultaterne var gode. Godt to ud af tre deltagere kom i beskæftigelse i løbet af deres første ni måneder i projektet.

"Vi synes, vi overordnet lykkes med de unge, og vi er stolte af vores resultater. Især på den individuelle vejledning og indsats synes vi selv, vi er stærke," siger projektleder Pernille Madsen.

Samlede indsatserne i jobcenteret

Allerede inden projekt 'Energi til mere' gik i gang, havde man besluttet at samle de fritidsjobprojekter, der var i gang forskellige steder i kommunen. Dermed samlede man også kræfter, erfaringer og ildsjæle under den kommunale indsats 'Fritidsjob i Esbjerg Kommune', som Pernille Madsen er projektleder for.

I dag er indsatsen en fast del af Esbjerg Kommunes tilbud til unge og forankret i jobcenteret. Indsatsen tæller – ud over Pernille Madsen – fem fritidsjobkonsulenter.

"Vi kalder det selv for Esbjerg-modellen, fordi vi synes, vi har gang i noget rigtig godt. En del af vores indsats er det opsøgende arbejde i forhold til virksomheder, og her er det klart en fordel, at vi ligger i jobcenteret med det virksomhedsnetværk og den erfaring, der er her," siger Pernille Madsen.

Indsatsen ud på alle skoler

I dag er fritidsjobindsatsen udvidet til samtlige skoler i Esbjerg Kommune, hvor konsulenterne blandt andet holder åben vejledning. Her kan

alle unge – uanset baggrund – komme forbi og spørge om hjælp til alt fra at skrive en ansøgning til spørgsmål om lovligt antal arbejdstimer.

"Selvom vi har fokus på udsatte unge, er vi et tilbud til alle, så vi ikke peger nogen ud. Derfor vil vi gerne være på alle skoler, for der kan være unge alle steder, der vil have gavn af vores indsats, også på de mere ressourcestærke skoler," siger Pernille Madsen.

Det har dog ikke altid været lige nemt at finde vejen ind og få etableret samarbejdet med skolerne. Men undervejs opdagede konsulenterne i fritidsjobindsatsen, at det var langt nemmere at få hul igennem via vejlederne på skolerne.

"Det har virkelig sparket døre ind, og samtidig er det jo vejlederne, der har hånd i hanke med målgruppen," siger Pernille Madsen.

En forskel for den enkelte

Ved årsskiftet blev reglerne for ungarbejdere lempet og gav blandt andet mulighed for, at unge kunne varetage flere typer af opgaver end tidligere. Og det har virkelig gjort gavn, siger Pernille Madsen:

"Lempelserne har tydeligvis givet flere fritidsjob, blandt andet i detailvirksomheder, og det rykker en hel del."

Målet for Esbjerg Kommunes indsats er hvert år at få 175 unge i blivende fritidsjob. At det på sigt vil afspejle sig i antallet af unge i kommunen, der hverken er i job eller uddannelse, er Pernille Madsen overbevist om. Men det vigtigste er at gøre en forskel for den enkelte unge, siger hun:

"Vi kan se og mærke på de unge, at vores indsats gør noget godt. Vi har selv løbende fritidsjobbere her i indsatsen, og vi kan se, hvordan de stråler og vokser med opgaven."

RAPPORT

Evaluering af fritidsjobindsatsen 'Energi til mere'

ARTIKEL

The Effect of School-Year Employment on Cognitive Skills, Risky Behavior, and Educational Achievement

Udsatte børn og unge oplever nyt system mere som straf end støtte

Et nyt system til bekæmpelse af ungdomskriminalitet blev indført i 2019. Målet var at nedbringe kriminaliteten ved at sikre tidlig støtte, men kombinationen af intensive tilsyn og langvarige uflexible forløb kan få de gode intentioner til at føles som straf.

Af Thilde Baden Rasmussen

"Man kan ligesom ikke komme ud af det. Jeg vil ud og have et ordentligt liv, men jeg bliver hele tiden remindet om, at jeg er kinda kriminel. Det synes jeg er hårdt."

Sådan beskriver en ung sin oplevelse med et forbedringsforløb, som Ungdomskriminalitetsnævnet tildeler børn og unge, der har været på kant med loven. Interviewet stammer fra et stort forskningsprojekt, hvor VIVE og Københavns Professionshøjskole har undersøgt, hvordan Ungdomskriminalitetsnævnet og Ungekriminalforsorgen fungerer i praksis. De to instanser blev indført i 2019 med en reform, der havde til formål "at stoppe fødekæden til den hårde kerne af kriminelle". Siden har mere end 5500 børn og unge i alderen 10 til 17 år, der er mistænkt eller dømt for personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet, været igennem systemet.

Mere konsekvens for yngre børn

Det var et politisk ønske med reformen at gribe tidligere og mere konsekvent ind over for børn og unge, som begår personfarlig kriminalitet – også dem under den kriminelle lavalder. I den forbindelse blev beslutningskompetencerne løftet væk fra kommunerne og over i det nyoprettede Ungdomskriminalitetsnævn med en dommer som formand. Samtidig blev Ungekriminalforsorgen oprettet til at føre tilsyn og kontrol med indsatser og forløb iværksat af nævnet.

Britt Østergaard Larsen, der er seniorforsker i VIVE, forklarer, at selvom intentionerne om at sikre tidlige indsatser er gode, så oplever de berørte børn, unge, forældre og fagfolk ofte det nye system mere som straf end støtte.

"Det skyldes i høj grad indretningen af systemet, hvor man har kombineret støttende indsatser med omfattende tilsyns-, kontrol- og sanktionslementer med logikker fra det strafferetslige

system til voksne," forklarer Britt Østergaard Larsen.

For eksempel foregår møderne i Ungdomskriminalitetsnævnet i retsbygninger, hvor der er politi, dommer og advokater til stede. En ung beskriver sin oplevelse i Ungdomskriminalitetsnævnet som en retssag.

"Jeg synes, det virker mere som en retssag – en mini-retssag. Jeg vil i hvert fald ikke kalde det et møde."

Nul tolerance i systemet

70 procent af børn og unge får i Ungdomskriminalitetsnævnet tildelt et forbedringsforløb, som eksempelvis kan indeholde aftaler om en kontaktperson, misbrugsbehandling og krav om skolegang. Mange af familierne er glade for at få hjælp og møder dygtige fagprofessionelle i systemet. Men de oplever, at det bliver meget indgribende med lange forløb på et eller to år, hvor de også er underlagt intensivt tilsyn i Ungekriminalforsorgen.

"Tilsynet bygger på en nul-tolerance-model, hvor den tilsynsførende er forpligtet til at give indskærpelser for alle overtrædelser af aftaler om eksempelvis skolegang, hjemmetider og møder. Det giver et fokus på fejltrin frem for fremskridt," forklarer Britt Østergaard Larsen. Hun tilføjer, at det er en udfordring særligt for de allermest udsatte børn og unge, at der ikke er plads til at træde lidt ved siden af.

En ung fortæller, hvordan vilkårene i forbedringsforløbet er nærmest umulige at leve op til.

"Man får ikke sådan rigtigt noget valg. Jeg kunne ikke overholde aftaler om 15 timers kontaktperson, plus skole, plus arbejde, plus at jeg skulle være hjemme kl. 22."

Når vilkårene overtrædes tredje gang, skal sagen tilbage i Ungdomskriminalitetsnævnet,

RAPPORT

Børn og unges møde med Ungdomskriminalitetsnævn og Ungekriminalforsorgen

PODCAST

Skal vi straffe eller støtte børn og unge?

Der ligger forskellige lovovertrædelser bag sager med forbedringsforløb. Tallene er fra 2021, hvor over en tredjedel af sagerne omhandlede simpel vold som skub, spark og knytnæveslag.

hvor indsatser kan ændres, og forløb forlænges. Mange fagprofessionelle peger på tilsynsmodellen som kontra-produktiv for det pædagogiske arbejde med at støtte en gradvis og positiv udvikling hos børn og unge.

Ny reform – gammel værktøjskasse

En anden udfordring er, at omlægningen af reformen ikke har medført væsentlige ændringer i kommunernes økonomi eller "værktøjskassen" med indsatser til børn og unge, der begår kriminalitet. Mange af børnene og de unge er allerede kendt i systemet, og de har ud over kriminalitet også andre udfordringer som skolevægring, misbrug eller psykiske problemer.

"Der er fortsat behov for at styrke kvaliteten af anbringelser og behandlingsmuligheder og at udvikle det tværsektorielle samarbejde mellem skole, socialforvaltning og psykiatri," pointerer Britt Østergaard Larsen. Hun tror ikke, at reformens ambitioner om at stoppe "fødekæden til den hårde kerne" vil lykkes, hvis ikke der sættes ind på disse områder.

Systemet – kort fortalt

- 'Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet' introducerede i 2019 et nyt system med Ungdomskriminalitetsnævnet og Ungekriminalforsorgen til behandling af sager med 10-17-årige, der er mistænkt eller dømt for personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet.
- I Ungdomskriminalitetsnævnet træffes afgørelse om, hvorvidt der skal iværksættes sociale indsatser i et såkaldt forbedringsforløb, der typisk indeholder en til tre indsatser som kontaktperson, anbringelse, krav om fremmøde i skole eller fast hjemmetidspunkt.
- Alle børn og unge med et forbedringsforløb kommer i tilsyn i Ungekriminalforsorgen under hele forløbet, som typisk varer enten et eller to år. Hvis den unge ikke overholder vilkårene i forbedringsforløbet, udløser det indskærpelser fra Ungekriminalforsorgen og kan medføre genbehandling i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Støtte til udsatte unge kræver samarbejde på tværs

Kommunerne kan støtte udsatte unge bedre i overgangen fra barn til voksen, hvis sagsbehandlere fra forskellige fag- og lovområder arbejder sammen om indsatsen. Det kan også give en bedre økonomi for kommunen på længere sigt.

Af Nina Aagaard

De arbejder i samme kommune, men ikke nødvendigvis på samme adresse. Typisk har de forskellige ledere, arbejder efter forskellig lovgivning, kan tilbyde forskellige former for støtte, og de trækker på forskellige budgetter.

Alligevel skal sagsbehandlere fra flere forskellige afdelinger i kommunen ofte arbejde tæt sammen om overgangen fra barn til voksen for socialt udsatte og sårbare unge. Og skal samarbejdet fungere, kræver det, at der bliver skabt klare strukturer og procedurer, viser en undersøgelse fra VIVE.

"Ofte er sagsbehandlere fra forskellige fag- og lovområder inde over de unges sager, og det kan gøre det vanskeligt at skabe sammenhæng i støtten til den enkelte unge," siger Kasper Lemvigh, chefanalytiker i VIVE, og tilføjer:

"Hvis der bliver sat rammer for, hvordan de forskellige fag- og lovområder arbejder sammen om den unge, kan det være med til at skabe en mere sammenhængende indsats for den unge og færre omkostninger for kommunen."

Viden om lovgivning og tilbud

Ofte får de unge først indsatser fra børneområdet og senere fra voksenområdet og arbejdsmarkedsområdet. Også den kommunale ungeindsats (KUI) kan være involveret i støtten til de unge.

Indsatserne går altså på tværs af fagområder og lovområder i kommunerne, og hvis de unge skal have sammenhængende indsatser, kræver det ofte, at sagsbehandlerne får en vis viden om rammerne og lovgivningen på de øvrige områder.

"Det gør dem blandt andet bedre i stand til at

Jonas' kontakt med kommunen

Jonas bliver anbragt på børne- og ungehjem. Han har traumer fra sin opvækst, som blandt andet viser sig som indre uro og vanskeligheder med at knytte sig til andre.

Jonas er begyndt at ryge meget hash og har højt fravær. Han har svært ved at koncentrere sig i skolen og være en del af de sociale fællesskaber.

Jonas kommer i rusmiddelbehandling for sit forbrug af hash og andre stoffer. Han får desuden tildelt en kontaktperson, som skal støtte ham i at få en uddannelse.

Jonas flytter i lejlighed. Han får bevilget ungestøtte med en kontaktperson, der skal støtte ham i overgangen til et selvstændigt voksenliv. Det er vanskeligt for ham at skabe struktur på hverdagen og holde orden i lejligheden.

Eksempel på kontakt med kommune for socialt udsatte og psykisk sårbare unge. Det er et opdigtet eksempel.

vurdere, hvilke indsatser fra andre områder der kan være relevante for den unge, og det kan understøtte samarbejdet med sagsbehandlere fra andre områder,” siger Kasper Lemvigh.

Procedurer for samarbejde

Et vigtigt spørgsmål er, hvem der har ansvaret for at sikre, at relevante sager bliver drøftet på tværs af områder.

” Sammenhængende indsatser kræver ofte, at sagsbehandlerne får en vis viden om rammer og lovgivning på de øvrige områder.

Kasper Lemvigh, chefanalytiker i VIVE.

”I de kommuner, vi har undersøgt, er det generelt børneområdet, som har pligt til at tage sager op. Men hvis initiativet også kan komme andre steder fra, for eksempel KUI, kan det være med til at sikre, at behovet for tværgående samarbejde om den unge ikke bliver overset,” siger Kasper Lemvigh.

Et andet væsentligt spørgsmål er, hvor tidligt de unges sager skal drøftes med sagsbehandlere fra voksenområdet og arbejdsmarkedsområdet.

”Der kan være en afvejning mellem på den ene side at komme så tidligt ind i sagerne som muligt

og på den anden side at undgå at bruge tid på at lave planer, som alligevel skal ændres, hvis de unges behov for støtte ændrer sig,” siger Kasper Lemvigh.

Tæt dialog med økonomikonsulenter

Ikke kun dialog mellem sagsbehandlere på tværs af fag- og lovområder er vigtig. Det er også afgørende med en tæt dialog mellem sagsbehandlere og økonomikonsulenter. Det kan være med til at sikre, at økonomien samlet set hænger sammen.

”Dialogen mellem sagsbehandlere og økonomikonsulenter inden for det enkelte område kan bidrage til at sikre en mere præcis forudsigelse af, hvor mange unge der får brug for indsatser, og hvor store udgifterne vil blive,” siger Kasper Lemvigh.

Det er desuden vigtigt med en tæt dialog mellem økonomikonsulenter tilknyttet forskellige fag- og lovområder, fortæller Kasper Lemvigh.

”Flere kommuner har gode erfaringer med at organisere økonomifunktionen, så den også understøtter et fokus på den samlede indsats til de unge på tværs af de relevante fag- og lovområder. Det kan for eksempel være et samarbejdsforum for økonomikonsulenter fra forskellige områder.”

RAPPORT

Økonomisk styring af overgangsindsatsen til unge

Jonas kommer i virksomhedspraktik, som dog bliver afbrudt på grund af manglende mødestabilitet.

Jonas går i gang med en forberedende grunduddannelse (FGU). Det er dog vanskeligt for ham at møde op regelmæssigt, og efter nogle måneder stopper han igen.

Han bliver visiteret til en særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (stu) i stedet.

Ungestøtten afsluttes. Jonas får bevilget et gruppebaseret læringsforløb, som skal hjælpe ham med at lære at tage hånd om sin tilværelse. Det viser sig dog hurtigt ikke at være nok, og han får bevilget bostøtte 4 timer om ugen.

I dette magasin sætter VIVE fokus på unge og nogle af de udfordringer, de møder i overgangen til voksenlivet. Læs om, hvordan ensomhed kan forfølge unge langt ind i voksenlivet eller om diskrimination af LGBT+-elever. Få indblik i, hvordan landets kommuner kan yde bedre støtte til udsatte unge ved at samarbejde om den samlede indsats på tværs af forskellige fag- og lovområder, eller bliv klogere på unge som pårørende til forældre med psykisk sygdom. Magasinet berører også særlig støtte til elever med udviklingsforstyrrelser, og hvordan uopnåelige kropsidealer former pigers syn på sig selv.

Hold dig opdateret

Tilmeld dig VIVEs nyhedsbrev

VIVE magasin